

Handläggare
Kajsa Rydergård
Telefon: 08-508 319 44**Till**
Kulturnämnden
2018-03-06

Stockholms stad program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021. Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden beslutar:

- Att som svar på remissen överlämna kulturförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen

Robert Olsson
KulturdirektörLena Nilsson
Administrativ chef

Sammanfattning

Socialnämnden och utbildningsnämnden har tagit fram ett reviderat program för stadens alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitik. Programmet lyfter fram utvecklingsområden för staden i ANDT-relaterade frågor, med det övergripande målet att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol samt ett minskat tobaksbruk. Programmet föreslås gälla 2018-2021.

Kulturförvaltningen anser att programmet i stort kommer att fungera väl för att uppfylla de långsiktiga målen, men ser vissa behov av förtydliganden på de målområden som berör kulturförvaltningens verksamheter: ”Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska” och ”Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska”.

Underlag för beslut

Remiss av Stockholms stad program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021. Dnr KS 154-2048-2017. Remisstid 2018-03-30.

UTLÅTANDE

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av administrativa staben i samråd med Stockholms stadsbibliotek, kulturskolan, HR-enheten, evenemangsavdelningen och kulturstrategiska staben.

Remissen

Socialnämnden och utbildningsnämnden har utifrån uppdrag i budget 2017 tagit fram ett reviderat program för stadens alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitik. Programmet lyfter fram utvecklingsområden för staden i ANDT-relaterade frågor, med det övergripande målet att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol samt ett minskat tobaksbruk. Programmet föreslås gälla 2018-2021. Tidigare program gällde fram till 2012.

Programmet utgår bland annat från en kartläggning som beskriver nuläge och utveckling i Stockholms stad gällande konsumtion och skador av ANDT.¹ Kartläggningen visar att bruk av alkohol, narkotika och tobak är vanligare i Stockholms stad än i övriga länet och riket i stort, men att användandet av dopningsmedel är ligget på ungefär samma nivå som i länet och riket. I programmet beskrivs stora lokala skillnader mellan de olika stadsdelarna inom Stockholms stad, vilket indikerar att det kan finnas olika behov av insatser inom stadens olika områden.

Programmet består av sex långsiktiga mål, som formulerats utifrån målen i regeringens ANDT-strategi för åren 2016–2020 samt Stockholms läns regionala strategi och handlingsplan för ANDT-arbetet i Stockholms län 2017–2020. Programmet har ett genomgående jämlikhetsperspektiv, HBTQ- perspektiv, barnrättsperspektiv samt jämställdhetsperspektiv.

De långsiktiga målen med programmet är följande:

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska

¹ Leifman, Ramstedt & Kilim (2017), *Konsumtion och skador av alkohol, narkotika och tobak i Stockholms stad* (Bilaga 1.3)

3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet
5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska
6. En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt

Programmet preciserar under respektive målområde delmål för berörda nämnder samt förslag på aktiviteter och indikatorer för nämnderna i deras arbete för att uppnå stadens mål.

Genomförande

Stadens nämnder och bolag ska konkretisera och arbeta in programmets delmål i sina verksamhetsplaner. Arbetet ska genomsyras av ett jämlikhetsperspektiv, HBTQ- perspektiv, barnrättsperspektiv och jämställdhetsperspektiv. Nämnderna ska själva konkretisera vilka aktiviteter som de behöver genomföra för att nå stadens mål. De aktiviteter som föreslås i programmet är tänkta som inspirerande exempel; de är inte tvingande men inte heller tillräckliga för att nå stadens mål. Programmet följs upp i sin helhet år 2021.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen anser att programmet i stort är bra och kommer att fungera väl för att uppfylla de långsiktiga målen. Kulturförvaltningen ser dock vissa behov av förtydliganden på de två målområden som berör kulturförvaltningens verksamheter: ”Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska” och ”Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska”.

Långsiktigt mål 1: Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska

Rökfri arbetstid infördes för stadens verksamheter efter beslut i kommunfullmäktige 2010-14-12. I förslaget till program för ANDT-politiken 2018-2021 föreslås rökfri arbetstid att gälla oförändrat i enlighet med tidigare beslut. Kulturförvaltningen anser att rökfri arbetstid i grunden är bra, men att det är svårt att följa upp hur beslutet efterlevs i förvaltningens verksamheter. Det

finns inte, och är inte heller önskvärt att införa, några särskilda sanktioner mot personal som bryter mot policyn. I det ursprungliga beslutet om rökfri arbetstid rekommenderades det att nämnderna skulle arbeta med stöd och hjälp till aktiva rökare snarare än med kontroll. Det är framför allt genom att erbjuda rökavvänjningsprogram via företagshälsovården som arbetsgivaren kan motivera medarbetarna att efterleva beslutet om rökfri arbetstid, och kulturförvaltningen hade gärna sett att programmet innehöll förslag på aktiviteter av det slaget.

Programmet beskriver att tillgänglighetsbegränsande insatser på ANDT-området är den förebyggande insats som har störst effekt på området. Multimodala insatser, där samhällets olika aktörer arbetar gemensamt med tillgänglighetsbegränsande insatser, har varit framgångsrika och har potential att fungera brottsförebyggande och minska skador på andra och tredje person.

Kulturförvaltningen instämmer med förslaget att stadens öppna mötesplatser, som exempelvis biblioteken, ska ha rutiner för att hantera plötsliga ordnings- och alkohol- eller drogrelaterade problem. Biblioteken arbetar redan nu aktivt med de trygghets- och säkerhetsåtgärder som krävs för att trygga miljön för besökare och personal. För att kunna arbeta mer förebyggande är de öppna kulturverksamheterna dock beroende av en fungerande samverkan med stadsdelsförvaltningarna och andra lokala aktörer. Kulturförvaltningen hade därför önskat att programmet innehöll förslag som syftade till att förstärka det arbetet.

I programmet anges att staden ska verka och samverka med andra aktörer för att sänka berusningsgraden, förebygga våldsbrott och öka tryggheten vid stora idrottsevenemang. Kulturförvaltningen är värd för ett flertal stora kulturevenemang, däribland Kulturfestivalen, We Are Sthlm och stadens nyårsfirande. Kulturförvaltningens evenemangsavdelning samverkar på daglig basis med polis, socialtjänst och andra viktiga funktioner för att skapa trygghet och förebygga alkohol- och narkotikarelaterade ordningsstörningar och våldsbrott vid stadens kulturevenemang.

När det gäller bidragsgivning till det fria kulturlivet och civilsamhällets kulturaktörer har kulturförvaltningen ingen policy mot att alkohol serveras i samlingslokaler eller i samband med kulturprogram. Kulturstödet får inte användas till inköp av alkoholhaltiga drycker. För Kulturstöd för unga, som kan sökas av unga mellan 10 och 25 år, har kulturförvaltning ytterligare riktlinjer för alkoholservering vid arrangemangen.

Långsiktigt mål 2: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska

I programmet beskrivs de skyddande faktorernas förmåga att minska riskfaktorernas betydelse och minska risken för att unga ska utveckla ett missbruk. I linje med detta lyfter Hållbarhetskommisionens rapport om unga stockholmares fritidsvillkor fritidens och fritidsaktiviteternas betydelse som en möjlig skyddande faktor för barns och ungas fysiska och psykiska hälsa.² Kulturförvaltningens har många verksamheter med barn och unga som primär målgrupp, och saknar därför stadens kulturverksamheter bland programmets exempel på viktiga aktörer i det förebyggande ANDT-arbetet för barn och unga.

Programmet föreslår att stadens medarbetare som arbetar med eller nära barn och unga ska ha kontinuerlig tillgång till information, kunskap och stöd i hur ANDT-användning bland barn och unga kan förebyggas. Kulturförvaltningen har stora yrkeskategorier som arbetar med eller nära barn och unga, främst inom kulturskolan och på biblioteken. Ur kulturförvaltningens perspektiv vore det därför önskvärt om informationen gällande ANDT-frågor till personal som arbetar med barn och unga samordnades inom staden, så att arbetet kan bedrivas på ett likartat och ändamålsenligt sätt i stadens olika verksamheter.

Vidare föreslås att stadens egna och upphandlade mötesplatser med målgruppen barn och unga har en implementerad ANDT-handlingsplan som revideras årligen. Kulturförvaltningen anser att det är viktigt att ett sådant arbete bedrivs långsiktigt och i samarbete med andra lokala, kommunala verksamheter. Genom de lokala utvecklingsprogrammen finns det redan idag möjlighet till samverkan över förvaltningsgränserna kring den här typen av frågor, vilket kulturförvaltningen anser är positivt.

I programmet föreslås att stadsdelsförvaltningarna och de fackförvaltningar som jobbar med barn och unga ska ha en specifik funktion med ansvar för samordning av förvaltningens förebyggande ANDT-arbete. Kulturförvaltningen anser att det bör tydliggöras vad som ska ingå i en sådan funktion, om den kan

² Nordstrand, E. (2017) *Jämlig fritid, bättre fritid - Om unga stockholmares fritidsvillkor. Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm*. Stadsledningskontoret: Stockholms stad

ingå i befintlig organisationsstruktur samt vilket centralt stöd som kommer att finnas för förvaltningarnas ANDT-samordnare.

Bilaga

Remiss av Stockholms stad program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021. Dnr KS 154-2048-2017.